

A MAGYAR-BRIT KÖNYVTÁRI SZIMPÓZIUM TÁRSELNŐKEINEK BEVEZETŐI

1981-ben a magyar Nemzetközi Kulturális Intézet és a nagy-britanniai Kelet-Európa Központ szervezésében magyar könyvtárosok látogattak az Egyesült Királyságba, hogy részt vegyenek "A könyvtári szolgáltatások az információrobbanás korában" címmel megrendezett angol-magyar szimpóziumon. Két évvel később, viszonyozva a meghívást, 1983 szeptemberében nyolc brit könyvtáros érkezett Budapestre, hogy – régi barátait vizontlátva és új ismeretségeket kötvé – részt vegyen egy újabb szimpóziumon, melynek ez alkalommal "A mai kutató igényei és a könyvtáros" volt a témája. Úgy véljük, e témakör megbeszélése a könyvtáros szakma kérdéseinek széles skáláját veti fel, ugyanakkor lehetővé teszi azoknak a problémáknak körülhatárolását, amelyekre közös megoldást lehet találni.

A könyvtáros delegáció tagjait úgy válogattuk össze, hogy különböző érdeklődési kört, tapasztalati háttérrel képviseljenek: voltak közöttük nemzeti, közművelődési és felsőoktatási könyvtárakban dolgozók, illetve az oktatásügyben és az államigazgatásban működő könyvtárosok. Az ő előadásaik jelennek meg a Könyvtári Figyelő jelen számában. Az egyes írások jól tükrözik a csoport összetételének sokszínűségét, egyszerűen azt, mégis milyen közös szemléleti alapról közelítik meg ezt a témát. A kérdéskör számos leágazására is kitérnek. Szó esik például az együttműködés jelentőségéről, a tevékenységek megszervezésének és összehangolásának szükségességéről, a végső felhasználók által támasztott követelményekről és minden fejtegetésben többé-kevésbé érzékelhetően az új technológiai eredmények erőteljes hatásáról.

Vitathatatlan, hogy a brit könyvtárak technológiai szempontból általában fejlettebbek, mint a magyarországiak, ugyanakkor a brit könyvtárosok elismerik, hogy nem a technológiai fejlődés üteme határozza meg alapvetően azt, miképpen reagálnak a könyvtárosok felhasználói igényeire. Inkább fordítva áll a dolog: magukat az igényeket kell pontosan megismerniük, hogy így érthessék el a technológiai lehetőségek maximális kihasználását. Ezt pedig nem szabad egyszerűen a már meglévő, kidolgozott eljárások ismételtetésére korlátozni, hanem az információ-szét sugárzás egyre jobb és gazdaságosabb eszközeinek kifejlesztésére kell törekedni. Egy hasonlattal élve: nem szabad a ló elé fogni a kocsi.

Nehéz az ilyen tapasztalatszerék értékét pontosan felmérni. A brit és a magyar könyvtárügy hagyományai erősen különböznek, az utóbbi években mégis nyilvánvalóvá vált, különösen az IFLA és más nemzetközi szervezetek tevékenysége nyomán, hogy a múlt eltérései nem jelentik azt, hogy nincsenek közös problémák. Éppen ellenkezőleg: az együtt töltött hét során egyre világosabbá vált, hogy a brit és magyar könyvtárosok

osztoznak az egyre apadó anyagi források miatt érzett aggodalomban, s közösek – ehhez kapcsolódóan – a publikációk számának növekedésével, illetve a meglévő állomány pusztulásával összefüggő gondok is. Ha más eredménye nem is lenne, a szimpózium már akkor is sikeresnek tekinthető, ha az egybegyűltek mindkét részről felismerték, hogy bármennyire is különbözzenek a körülmények, ezek az alapvető problémák sehol sem oldhatók meg szűk, országos keretek között. Az ilyen kapcsolatok ugyanakkor – személyes szinten – a kölcsönös tisztelet kialakulásához és az együttműködés javulásához vezetnek.

Azt hiszem, nem kell különösebben bizonygatni, hogy a brit résztvevők kivétel nélkül élvezték és értékesnek találták a Budapesten eltöltött hetet: házigazdáinknak már kifejeztük őszinte és szívből jövő köszönetünket, de biztos vagyok benne, hogy kollégáim sem mondanának le arról, hogy köszönetünket e helyen ismételten nyomatásban is rögzítsük.

HARRY HOOKWAY
a British Library főigazgatója

* * *

A *Könyvtári Figyelő* szerkesztősége azért határozta el, hogy ez évi tematikus számát a magyar-brit könyvtári szemináriumnak szenteli, mert mind könyvtárügyünk, mind nemzetközi kulturális kapcsolataink szempontjából érdemesnek tartotta ezt a rendezvényt arra, hogy tartalmáról a magyar könyvtárosok szélesebb körét tájékoztassa. Mint-hogy a megbeszélések kötetlen formában, zömmel nem előre leírt előadások felolvasásából, hanem szabad eszmecsereből álltak, már terjedelmi okokból is azt a megoldást választottuk, hogy csak az angol résztvevőknek az egyes napirendi pontokhoz kapcsolódó bevezetőit adjuk közre. Gondolom, ezek önmagukért beszélnek, előzetes tartalmi ismeretést, magyarázatot nem igényelnek. Ehelyett inkább néhány szó a találkozó légköréről, jelentőségéről.

Sok tapasztalat mutatja, hogy a közös hivatás, az azonos szakma milyen erős összekötő kapocs az emberek között. Az egyforma munkaterületen dolgozók viszonylag könnyen és jól meg tudják érteni egymást, zavarmentesen meg tudják beszélni problémáikat, képesek megtalálni az összekötő kapcsokat, még ha körülményeik jelentősen különböznek is egymástól. E szeminárium legnagyobb eredményének érzem, hogy bár megbeszéléseink szakmai keretek között folytak, ezen az alapon, de ezen túlmenően is sikerült szót értenünk, közös hangot találnunk az élet általános kérdéseire való reagálásban is. A szemináriumon megint egyszer eszembe jutott az a gyermekkori emlék, egy első világháborús visszaemlékezésben olvasott megállapítás, amely szerint messze Szibériában az egyik hadifogolytáborban egy magyar baka, civilben suszter mennyivel jobban megértette magát a helybeli cipésszel és a tábori műhelyben vele együtt dolgozó más nemzetiségű szaktársaival, mint saját tisztjeivel, akik a táborban is őrizgetni próbálták kiváltságaikat és a hierarchiából folyó előjogaikat.

Beszélgéseink során az is felmerült bennem, hogy milyen helyes és meg is valósítható követelmény, hogy legalább a kultúra emberei viselkedjenek, vitázzanak kulturáltan,

még akkor is ha számos kérdésben nem értenek egyet. Mind az 1981-es londoni, mind az 1983-as budapesti találkozásunk a brit könyvtárosokkal igazolja, hogy ezt minden különösebb nehézség nélkül meg lehetett valósítani.

Említésre méltó tanulság, hogy a nagyságrendi és technikai fejlettségi különbségek ellenére, milyen sok a közös probléma és hogy kölcsönösen van mit tanulnunk egymástól. A könyvtári munka területén is, a nemzetközi kapcsolatok építése közben, számos olyan pont található, ahol a hasonló kérdések felmerülése során kölcsönös érdeklődésre számot tartó témákat találunk. Ezek megbeszélése, a tapasztalatok kicserélése minden részvevő hasznára váltak. E tematikus szám olvasói a brit könyvtárosok előadásaiban tucatszám fognak ezeket jelző és igazoló megállapításokra, érvekre bukkanni. Gondolok például arra a nálunk is nagyon időszerű és megszívlelendő előadásra, amely a könyvtárosképzés és oktatás kérdéseit tárgyalta; vagy a létszámkeretek és a gyarapításra fordítható összegek központi korlátozása következtében előállott problémák leküzdésére. De ezek csak kiragadott példák, érdemes végigolvasni, végiggondolni az egész célszámot, mert tartalma gondolatébresztő és cselekvésre serkentő. Jó volt hallani, hogy a magyar részvevők előadásait az angolok ugyanígy pozitívan értékelték.

Mindig hangsúlyozni szoktuk, de azután olyan ritkán valósítjuk meg, – ez alkalommal mégis sikerült – hogy hagyjunk, a hivatalos elfoglaltságok mellett, minél több szabadidőt vendégeinknek. Így módjuk volt egyéni kívánságaik és kíváncsiságaik kielégítésére, nemcsak az üléseken, hanem azokon kívül is sokat beszélgettek a magyar delegáció tagjaival és rajtuk kívül bárkivel, akivel csak óhajtottak. Járták Budapest utcáit, üzleteit, vendéglőit, voltak színházban, kiállításokon, múzeumokban. Elvittük őket Szentendrére, ami szerencsénkre a késő őszi napsütésben úgy ragyogott, hogy nemcsak őket első látásra, hanem bennünket is újra meg újra elbűvölt.

Zárómegjegyzésként még két mentegetőzés: Nagy-britanniai barátaink is gyakran elkövették azt a pontatlanságot, hogy Angliát, angolt mondtak Nagy-Britannia, brit helyett. Tették ezt annak ellenére, hogy a delegáció tagjai között angolok, skótok, írek egyaránt voltak. Ez a pontatlanság a leírt szövegekben is gyakran előfordul – nem javítottuk ki. A különszám második részében a szemináriumon megtárgyalt témáktól függetlenül a szerkesztőség rendelkezésére álló irodalomból közlünk néhány összefoglalót. A brit könyvtári szakirodalom gazdagsága miatt, a szerkesztőség a bőség zavarával küzdve, sem a teljességre törekvést, sem a megfelelő arányok kialakítását nem tudta megvalósítani. Így ez a rész, átfogó ismertetés helyett csak ízelítőt adhat az utóbbi időben megjelent tájékoztatókból.

VÁLYI GÁBOR
az Országos Könyvtárügyi Tanács
elnöke